

I

(Zakonodajni akti)

DIREKTIVE

DIREKTIVA (EU) 2016/800 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

z dne 11. maja 2016

o procesnih jamstvih za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti točke (b) člena 82(2) Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

po posredovanju osnutka zakonodajnega akta nacionalnim parlamentom,

ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora ⁽¹⁾,

po posvetovanju z Odborom regij,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom ⁽²⁾,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Namen te direktive je določiti procesna jamstva, s katerimi se zagotovi, da bodo otroci, torej osebe, ki niso dopolnile 18 let, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, lahko razumeli in spremljali tak postopek ter uveljavljali svojo pravico do poštenega sojenja, ter preprečiti, da bi otroci ponovno storili kaznivo dejanje, in spodbuditi njihovo socialno vključevanje.
- (2) Z določitvijo skupnih minimalnih pravil o varstvu procesnih pravic otrok, ki so osumljene ali obdolžene osebe, je namen te direktive okrepiti zaupanje držav članic v kazenskopravne sisteme drugih držav članic in tako izboljšati vzajemno priznavanje odločb v kazenskih zadevah. Takšna skupna minimalna pravila bi prav tako morala odpraviti ovire za prosto gibanje državljanov na ozemlju držav članic.
- (3) Čeprav so vse države članice pogodbenice Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (EKČP), Mednarodnega pakta o političnih in državljanskih pravicah ter Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, izkušnje kažejo, da to samo po sebi ne zagotavlja vedno zadostne stopnje zaupanja v kazenskopravne sisteme drugih držav članic.
- (4) Svet je 30. novembra 2009 sprejel Resolucijo o načrtu za krepitev procesnih pravic osumljenih ali obtoženih oseb v kazenskih postopkih ⁽³⁾ (v nadaljnjem besedilu: načrt). Načrt predvideva postopno sprejetje ukrepov v zvezi s pravico do prevajanja in tolmačenja (ukrep A), pravico do obveščeniosti o pravicah in obtožbi (ukrep B), pravico do pravnega svetovanja in pravne pomoči (ukrep C), pravico do komuniciranja s sorodniki, delodajalci in konzularnimi organi (ukrep D) ter v zvezi s posebnim varstvom za osumljene ali obdolžene osebe, ki spadajo v

⁽¹⁾ UL C 226, 16.7.2014, str. 63.

⁽²⁾ Stališče Evropskega parlamenta z dne 9. marca 2016 (še ni objavljeno v Uradnem listu) in odločitev Sveta z dne 21. aprila 2016.

⁽³⁾ UL C 295, 4.12.2009, str. 1.

skupino ranljivih oseb (ukrep E). V načrtu je poudarjeno, da je vrstni red pravic samo okvirjen, kar pomeni, da se lahko spreminja v skladu s prednostnimi nalogami. Načrt je zasnovan tako, da deluje kot celota; njegove koristi bodo popolnoma razvidne šele, ko bodo izvedeni vsi njegovi sestavni deli.

- (5) Evropski svet je 11. decembra 2009 pozdravil načrt in ga vključil v Stockholmski program – odprta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje ⁽¹⁾ (točka 2.4). Pri tem je poudaril, da načrt ni izčrpen, ter pozval Komisijo, naj preuči nadaljnje elemente minimalnih procesnih pravic osumljenih in obdolženih oseb ter oceni, ali je treba obravnavati druga vprašanja, na primer domnevo nedolžnosti, da bi spodbujali boljše sodelovanje na tem področju.
- (6) Do zdaj so bili na podlagi načrta sprejeti štiri ukrepi o procesnih pravicah v kazenskem postopku, in sicer direktive 2010/64/EU ⁽²⁾, 2012/13/EU ⁽³⁾, 2013/48/EU ⁽⁴⁾ in Direktiva (EU) 2016/343 ⁽⁵⁾ Evropskega parlamenta in Sveta.
- (7) S to direktivo se spodbujajo otrokove pravice, pri čemer se upoštevajo Smernice Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje.
- (8) Kadar so otroci osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku ali so v postopku na podlagi evropskega naloga za prijete v skladu z Okvirnim sklepom Sveta 2002/584/PNZ ⁽⁶⁾ (v nadaljnjem besedilu: zahtevane osebe), bi države članice morale zagotoviti, da se vedno upoštevajo predvsem koristi otroka, v skladu s členom 24(2) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljnjem besedilu: Listina).
- (9) Otrokom, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, bi bilo treba posvetiti posebno pozornost, da se ohrani njihov potencial za razvoj in ponovno vključitev v družbo.
- (10) Ta direktiva bi se morala uporabljati za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, in za otroke, ki so zahtevane osebe. Za otroke, ki so zahtevane osebe, bi se ustrezne določbe te direktive morale uporabljati od trenutka njihovega prijeteja v izvršitveni državi članici.
- (11) Ta direktiva ali nekatere njene določbe bi se morale uporabljati tudi za osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku ter za zahtevane osebe, kadar so bile te osebe otroci, ko se je postopek pričel, vendar so potem dopolnile 18 let, uporaba te direktive pa je primerna glede na okoliščine zadeve, vključno z zrelostjo in ranljivostjo zadevne osebe.
- (12) Če je oseba v trenutku, ko je osumljena ali obdolžena v kazenskem postopku, dopolnila 18 let, vendar je bilo kaznivo dejanje storjeno, ko je bila otrok, se države članice spodbujajo, da uporabijo procesna jamstva iz te direktive, dokler ta oseba ne dopolni 21 let, vsaj za kazniva dejanja, ki jih je storila ista osumljena ali obdolžena oseba ter se preiskujejo in preganjajo skupaj, saj so neločljivo povezana s kazenskim postopkom, ki je bil uveden zoper to osebo, preden je dopolnila 18 let.
- (13) Države članice bi morale določiti starost otroka na podlagi njegovih izjav, s preverjanjem njegovega osebnega stanja, preučitvijo dokumentacije in drugih dokazil ter, če takšna dokazila niso na voljo ali so nezadostna, na podlagi zdravniškega pregleda. Zdravniški pregled bi bilo treba opraviti kot zadnjo možnost in ob strogem upoštevanju otrokovih pravic, telesne celovitosti in človekovega dostojanstva. Kadar še naprej obstaja dvom o starosti osebe, bi bilo za namene te direktive treba domnevati, da je otrok.

⁽¹⁾ UL C 115, 4.5.2010, str. 1.

⁽²⁾ Direktiva 2010/64/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. oktobra 2010 o pravicah do tolmačenja in prevajanja v kazenskih postopkih (UL L 280, 26.10.2010, str. 1).

⁽³⁾ Direktiva 2012/13/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 o pravicah do obveščeniosti v kazenskem postopku (UL L 142, 1.6.2012, str. 1).

⁽⁴⁾ Direktiva 2013/48/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. oktobra 2013 o pravicah do dostopa do odvetnika v kazenskem postopku in v postopkih na podlagi evropskega naloga za prijete ter pravic do obvestitve tretje osebe ob odvzemu prostosti in do komunikacije s tretjimi osebami in konzularnimi organi med odvzemu prostosti (UL L 294, 6.11.2013, str. 1).

⁽⁵⁾ Direktiva (EU) 2016/343 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o krepitvi nekaterih vidikov domneve nedolžnosti in krepitvi pravice biti navzoč na sojenju v kazenskem postopku (UL L 65, 11.3.2016, str. 1).

⁽⁶⁾ Okvirni sklep Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. junija 2002 o Evropskem nalogu za prijete in postopkih predaje med državami članicami (UL L 190, 18.7.2002, str. 1).

- (14) Ta direktiva se ne bi smela uporabljati za nekatere manjše kršitve. Vendar pa bi se morala uporabljati, kadar je otroku, ki je osumljena ali obdolžena oseba, odvzeta prostost.
- (15) V nekaterih državah članicah je lahko za izrekanje sankcij, ki ne vključujejo odvzema prostosti, pri razmeroma manjših kršitvah pristojen organ, ki ni sodišče, pristojno za kazenske zadeve. To je mogoče na primer pri pogostih cestnoprometnih kršitvah, ki se lahko ugotovijo med kontrolo prometa. V takšnih primerih bi bilo nerazumno od pristojnih organov zahtevati, da zagotovi uveljavljanje vseh pravic iz te direktive. Če zakonodaja države članice določa, da sankcijo za manjše kršitve izreče takšen organ in bodisi obstaja pravica do pritožbe bodisi je mogoče zadevo drugače predložiti sodišču, pristojnemu za kazenske zadeve, bi se tako morala ta direktiva uporabljati le za postopke pred tem sodiščem po vložitvi take pritožbe ali predložitvi zadeve.
- (16) V nekaterih državah članicah za kazniva dejanja veljajo nekatere manjše kršitve, zlasti manjše cestnoprometne kršitve, manjše kršitve v zvezi s splošnimi občinskimi predpisi in manjše kršitve javnega reda. V takšnih primerih bi bilo nerazumno od pristojnega organa zahtevati, da zagotovi uveljavljanje vseh pravic iz te direktive. Če zakonodaja države članice v zvezi z manjšimi kršitvami določa, da odvzem prostosti kot sankcija ni mogoč, bi se morala ta direktiva uporabljati le v postopkih pred sodiščem, pristojnim za kazenske zadeve.
- (17) Ta direktiva bi se morala uporabljati le v kazenskem postopku. Ne bi se smela uporabljati v drugih vrstah postopka, zlasti za postopke, ki so posebej zasnovani za otroke in ki lahko vodijo do zaščitnih, popravnih ali vzgojnih ukrepov.
- (18) To direktivo bi bilo treba izvajati ob upoštevanju določb direktiv 2012/13/EU in 2013/48/EU. Ta direktiva določa dodatna dopolnilna jamstva v zvezi z informacijami, ki jih je treba zagotoviti otrokom in nosilcu starševske odgovornosti, da se upoštevajo posebne potrebe in ranljivost otrok.
- (19) Otroci bi morali prejeti informacije o splošnih vidikih poteka postopka. V ta namen bi jim bilo treba zagotoviti predvsem kratko pojasnilo o naslednjih procesnih korakih v postopku, kolikor je to mogoče glede na interes kazenskega postopka, in o vlogi organov, ki so v njem vključeni. Te informacije bi morale biti odvisne od okoliščin zadeve.
- (20) Otroci bi morali prejeti informacije v zvezi s pravico do zdravniškega pregleda v najzgodnejši ustrezni fazi postopka, najpozneje ob odvzemu prostosti, če se v zvezi z otrokom sprejme takšen ukrep.
- (21) Kadar je otroku odvzeta prostost, bi morale biti v obvestilu o pravicah, ki se mu zagotovi v skladu z Direktivo 2012/13/EU, navedene tudi otrokove pravice iz te direktive.
- (22) Države članice bi morale obvestiti nosilca starševske odgovornosti o ustreznih procesnih pravicah, in sicer pisno, ustno ali oboje. Te informacije bi bilo treba zagotoviti čim prej in tako podrobno, kolikor je to potrebno za zaščito poštenosti postopka in učinkovito uveljavljanje pravic otroka.
- (23) V nekaterih okoliščinah, ki se lahko nanašajo tudi samo na enega od nosilcev starševske odgovornosti, bi bilo treba informacije zagotoviti drugi ustrezni odrasli osebi, ki jo imenuje otrok in ki jo kot tako sprejme pristojni organ. Ena od takih okoliščin nastane, ko objektivni in dejanski razlogi kažejo ali zbujajo sum, da bi zagotavljanje informacij nosilcu starševske odgovornosti lahko povzročilo resno tveganje za kazenski postopek, zlasti v primeru, ko bi lahko prišlo do uničenja ali spreminjanja dokazov, do vplivanja na pričé ali ko bi bil nosilec starševske odgovornosti lahko soudeležen pri domnevni kaznivih dejavnosti skupaj z otrokom.
- (24) Če okoliščine, zaradi katerih so pristojni organi informacije zagotovili ustrezni odrasli osebi, ki ni nosilec starševske odgovornosti, prenehajo, se vse informacije, ki jih otrok prejme v skladu s to direktivo in ki so še vedno pomembne v teku postopka, zagotovijo nosilcu starševske odgovornosti. Zaradi te zahteve se kazenski postopek ne bi smel nepotrebno podaljšati.

- (25) Otroci, ki so osumljene ali obdolžene osebe, imajo pravico do dostopa do odvetnika v skladu z Direktivo 2013/48/EU. Ker so otroci ranljivi ter ne morejo vedno povsem razumeti kazenskega postopka in mu slediti, bi morali imeti pomoč odvetnika v primerih, določenih v tej direktivi. V takšnih primerih bi morale države članice zagotoviti, da ima otrok pomoč odvetnika, če otrok ali imetnik starševske odgovornosti ni sam poskrbel za takšno pomoč. Države članice bi morale dodeliti brezplačno pravno pomoč, kadar je potrebna za zagotovitev, da odvetnik otroku pomoč nudi učinkovito.
- (26) Pomoč odvetnika iz te direktive temelji na predpostavki, da ima otrok pravico do dostopa do odvetnika na podlagi Direktive 2013/48/EU. Zato se v primeru, da zaradi uporabe določbe Direktive 2013/48/EU ne bi bilo mogoče, da odvetnik otroku nudi pomoč v skladu s to direktivo, taka določba ne bi smela uporabljati za pravico otrok do dostopa do odvetnika iz Direktive 2013/48/EU. Po drugi strani odstopanja in izjeme glede pomoči odvetnika, določene v tej direktivi, ne bi smele vplivati na pravico do dostopa do odvetnika v skladu z Direktivo 2013/48/EU ali pravico do brezplačne pravne pomoči v skladu z Listino in EKČP ter nacionalnim pravom in drugim pravom Unije.
- (27) Določbe iz te direktive o pomoči odvetnika bi se morale uporabljati brez nepotrebnega odlašanja od trenutka, ko se otrok seznaní, da je osumljena ali obdolžena oseba. Za namene te direktive pomoč odvetnika pomeni, da odvetnik otroku zagotovi pravno podporo in zastopanje v kazenskem postopku. Kadar ta direktiva določa pomoč odvetnika med zaslišanjem, bi moral biti odvetnik navzoč. Brez poseganja v otrokovo pravico do dostopa do odvetnika na podlagi Direktive 2013/48/EU pomoč odvetnika ne pomeni, da bi moral biti odvetnik navzoč pri vsakem preiskovalnem dejanju ali dejanju zbiranja dokazov.
- (28) Pod pogojem, da je to skladno s pravico do poštenega sojenja, obveznost držav članic, da otrokom, ki so osumljene ali obdolžene osebe, zagotovijo pomoč odvetnika v skladu s to direktivo, ne vključuje naslednjega: identifikacije otroka; ugotavljanja, ali je treba sprožiti preiskavo; preverjanja, ali je oseba oborožena oziroma ali obstajajo druga podobna varnostna vprašanja; izvajanja preiskovalnega dejanja ali dejanja zbiranja dokazov – razen tistih, ki so posebej navedeni v tej direktivi – kot so telesni pregledi, fizični pregledi, krvne preiskave, preizkusi alkoholiziranosti ali podobni preizkusi ali fotografiranje in odvzem prstnih odtisov; ali privedbe otroka pred pristojni organ ali predaje otroka nosilcu starševske odgovornosti ali drugi ustrezni odrasli osebi v skladu z nacionalnim pravom.
- (29) Kadar otrok, ki prvotno ni bil osumljena ali obdolžena oseba, na primer priča, postane takšna oseba, bi moral imeti pravico, da ne izpove zoper sebe, in pravico do molka v skladu s pravom Unije ter EKČP, kot ju razlagata Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) in Evropsko sodišče za človekove pravice. Ta direktiva se zato izrecno sklicuje na praktičen primer, v katerem tak otrok postane osumljena ali obdolžena oseba med zaslišanjem s strani policije ali drugega organa za preprečevanje, odkrivanja in preiskovanje kaznivih dejanj v okviru kazenskega postopka. Če med takim zaslišanjem otrok, ki ni osumljena ali obdolžena oseba, postane takšna oseba, bi bilo treba zaslihanje prekiniti, dokler se otrok ne seznaní, da je osumljena ali obdolžena oseba, in dokler nima pomoči odvetnika v skladu s to direktivo.
- (30) Pod pogojem, da je to skladno s pravico do poštenega sojenja, bi morale države članice imeti možnost odstopati od obveznosti zagotavljanja pomoči odvetnika, če to ni sorazmerno glede na okoliščine zadeve, pri čemer se razume, da se vedno upošteva predvsem korist otroka. V vsakem primeru bi moral otrok imeti pomoč odvetnika, ko je, da se odloči o pridržanju v kateri koli fazi postopka v okviru te direktive, priveden pred pristojno sodišče ali sodnika ter med pridržanjem. Poleg tega bi se lahko odvzem prostosti otroku izrekel v kazenski sodbi z golj, če je imel pomoč odvetnika, s katero je lahko uveljavljal svoje pravice obrambe učinkovito in v vsakem primeru med obravnavo pred sodiščem. Države članice bi morale imeti možnost, da v zvezi z tem določijo posebno praktično ureditev.
- (31) Državam članicam bi bilo treba omogočiti, da zaradi nujnih razlogov začasno odstopajo od obveznosti zagotavljanja pomoči odvetnika v predkazenskem postopku, če je to nujno zaradi preprečevanja resnih škodljivih posledic za življenje, svobodo ali telesno celovitost osebe ali kadar je takojšnje ukrepanje preiskovalnih organov nujno, da se prepreči resno tveganje za kazenski postopek v zvezi s hudim kaznivim dejanjem, med drugim za pridobitev informacij v zvezi z domnevnimi sotorilci hudega kaznivega dejanja ali da se prepreči izguba pomembnih dokazov o hudem kaznivem dejanju. V času začasnega odstopanja zaradi enega od teh nujnih razlogov bi pristojni organi morali imeti možnost otroka zaslišati brez navzočnosti odvetnika, če so ga obvestili o

njegovi pravici do molka in jo otrok lahko uveljavlja ter če tako zaslišanje ne posega v pravice obrambe, vključno z njegovo pravico, da ne izpove zoper sebe. Moralo bi biti mogoče, da se, kolikor je potrebno, opravi zaslišanje, in sicer zgolj z namenom pridobitve informacij, nujnih za preprečitev resnih škodljivih posledic za življenje, svobodo ali telesno celovitost osebe, ali za preprečitev resnega tveganja za kazenski postopek. Vsakršna zloraba tega začasnega odstopanja bi načeloma nepopravljivo posegla v pravice obrambe.

- (32) Države članice bi morale v svojem nacionalnem pravu jasno določiti razloge in merila za takšno začasno odstopanje in ga uporabljati le v izjemnih primerih. Vsakršno začasno odstopanje bi moralo biti sorazmerno, strogo časovno omejeno, ne bi smelo temeljiti izključno na vrsti ali teži domnevnega kaznivega dejanja in ne bi smelo vplivati na splošno poštenost postopka. Države članice bi morale zagotoviti, da lahko v primeru, da je začasno odstopanje na podlagi te direktive odobril pristojni organ, ki ni sodnik ali sodišče, to odločitev o odobritvi začasnega odstopanja oceni sodišče vsaj v fazi obravnave pred sodiščem.
- (33) Zaupnost komunikacije med otrokom in njegovim odvetnikom je ključna za zagotovitev učinkovitega uveljavljanja pravic obrambe in je bistven del pravice do poštenega sojenja. Države članice bi zato morale brez odstopanja spoštovati zaupnost srečanj in drugih oblik komunikacije med otrokom in njegovim odvetnikom v okviru uveljavljanja pravice do pomoči odvetnika iz te direktive. Ta direktiva ne posega v postopke, ki obravnavajo primere, v katerih je odvetnik na podlagi objektivnih in dejanskih okoliščin osumljen, da je skupaj z otrokom vpleten v kaznivo dejanje. Kakršna koli kazniva dejavnost na strani odvetnika ne bi smela škodovati zakonito pomoč otroku v okviru te direktive. Obveznost spoštovanja zaupnosti ne pomeni samo, da bi se države članice morale vzdržati posegov v to komunikacijo oziroma v dostop do nje, temveč tudi da zagotovijo, da ureditev, kar zadeva komunikacijo, zagotavlja in varuje takšno zaupnost, kadar je bila otrokom odvzeta prostost ali se kako drugače nahajajo na kraju, ki je pod nadzorom države. To ne posega v morebitne mehanizme, ki so v ustanovah za pridržanje vzpostavljeni za prestrezanje nedovoljenih pošilk pridržanim osebam, kot je pregledovanje pošte, pod pogojem, da ti mehanizmi pristojnim organom ne dopuščajo branja sporočil med otrokom in njegovim odvetnikom. Ta direktiva tudi ne posega v postopke iz nacionalnega prava, v skladu s katerimi se lahko posredovanje pošte zavrne, če pošiljatelj ne soglaša s tem, da se pošta najprej predloži pristojnemu sodišču.
- (34) Ta direktiva ne posega v kršitev zaupnosti, povezano z zakonito operacijo opazovanja in sledenja, ki jo izvajajo pristojni organi. Ta direktiva tudi ne posega v dejavnosti, ki jih na primer izvajajo nacionalne obveščevalne službe, ki zagotavljajo nacionalno varnost v skladu s členom 4(2) Pogodbe o Evropski uniji (PEU), ali ki spadajo na področje uporabe člena 72 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), na podlagi katerega naslov V dela III PDEU, o območju svobode, varnosti in pravice, ne vpliva na izpolnjevanje obveznosti, ki jih imajo države članice glede vzdrževanja javnega reda in miru ter zagotavljanja notranje varnosti.
- (35) Otroci, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, bi morali imeti pravico do individualne ocene, v okviru katere se opredelijo njihove posebne potrebe glede varstva, izobraževanja, usposabljanja in socialnega vključevanja, da se določi, ali in v kolikšni meri bi bili zanje potrebni posebni ukrepi v času kazenskega postopka, obseg njihove kazenske odgovornosti in ustreznost določene kazni ali vzgojnega ukrepa.
- (36) Pri individualni oceni bi zlasti treba upoštevati osebnost in zrelost otroka, njegovo ekonomsko, socialno in družinsko ozadje, vključno z njegovim življenjskim okoljem, ter morebitno posebno ranljivost otroka, kot so učne težave in težave pri sporazumevanju.
- (37) Moralo bi biti mogoče, da se obseg in podrobnosti individualne ocene lahko prilagodijo glede na okoliščine zadeve, ob upoštevanju teže domnevnega kaznivega dejanja in ukrepov, ki se lahko izrečejo, če je otrok spoznan za krivega storitve takšnega kaznivega dejanja. Nedavno opravljena individualna ocena otroka bi se lahko ponovno uporabila, če se posodobi.
- (38) Pristojni organi bi morali upoštevati informacije, ki izhajajo iz individualne ocene, pri odločanju, ali je treba v zvezi z otrokom sprejeti morebitne posebne ukrepe, kot je zagotovitev praktične pomoči; pri ocenjevanju primernosti in učinkovitosti morebitnih preventivnih ukrepov v zvezi z otrokom, kot so odločitve o začasnem pridržanju ali alternativnih ukrepih; ter, ob upoštevanju individualnih lastnosti in okoliščin otroka, pri odločanju oziroma ukrepanju v okviru kazenskega postopka, vključno z izrekanjem sankcije. Če individualna ocena še ni na

voljo, to pristojnim organom ne bi smelo preprečiti sprejetja takih ukrepov ali odločitev, pod pogojem, da so izpolnjeni pogoji iz te direktive, vključno z izvedbo individualne ocene v najzgodnejši ustrezni fazi postopka. Ko je individualna ocena na voljo, bi se lahko ponovno preučili primernost in učinkovitost ukrepov ali odločitev, sprejetih pred izvedbo individualne ocene.

- (39) Individualno oceno bi bilo treba opraviti v najzgodnejši ustrezni fazi postopka in pravočasno, tako da lahko tožilec, sodnik ali drug pristojni organ pred predložitvijo obtožnega akta za namene sojenja upošteva informacije iz te ocene. Ne glede na to bi morale biti mogoče, da se obtožni akt lahko predloži tudi v primeru, da individualna ocena ni na voljo, pod pogojem, da je to v korist otroka. To bi bilo mogoče v primeru, ko je denimo otrok v pridržanju pred zaključkom sojenja in bi čakanje na individualno oceno utegnilo pomeniti nepotrebno podaljšanje pridržanja.
- (40) Države članice bi morale imeti možnost odstopanja od obveznosti, da opravijo individualno oceno, kadar takšno odstopanje upravičujejo okoliščine zadeve, med drugim ob upoštevanju teže domnevnega kaznivega dejanja in ukrepov, ki se lahko sprejmejo, če je otrok spoznan za krivega takšnega kaznivega dejanja, pod pogojem, da je odstopanje skladno s koristjo otroka. V tem okviru bi bilo treba upoštevati vse ustrezne dejavnike, tudi to, ali je bil otrok nedavno že predmet individualne ocene v okviru kazenskega postopka in ali gre za zadevo, ki jo je mogoče obravnavati brez obtožnega akta.
- (41) Dolžnost skrbeti za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe, je temelj poštenega izvajanja sodne oblasti, zlasti kadar je otrokom odvzeta prostost in so zaradi tega v še posebej šibkem položaju. Da bi zagotovili osebno celovitost otroka, ki mu je odvzeta prostost, bi moral imeti otrok pravico do zdravniškega pregleda. Tak zdravniški pregled bi moral opraviti zdravnik ali drug usposobljen strokovnjak, in sicer na pobudo pristojnih organov, zlasti ko določene zdravstvene indikacije upravičujejo tak pregled, ali na zahtevo otroka ali nosilca starševske odgovornosti ali otrokovega odvetnika. Države članice bi morale določiti praktično ureditev v zvezi z zdravniškimi pregledi, ki jih je treba opraviti v skladu s to direktivo, ter v zvezi z dostopom otrok do teh pregledov. Ta ureditev bi lahko med drugim urejala primere, ko se za istega otroka v kratkem času podata dve ali več zahtev za zdravniški pregled.
- (42) Otroci, ki so osumljene ali obdolžene osebe, ne morejo vedno razumeti vsebine zaslišanj, predmet katerih so. Da bi zagotovili zadostno varstvo takšnih otrok, bi bilo zato treba zaslišanje s strani policije ali drugih organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj snemati z avdiovizualnimi sredstvi, kadar je to sorazmerno, med drugim ob upoštevanju, ali je pri zaslišanju navzoč odvetnik in ali je otroku odvzeta prostost, pri čemer se razume, da se vedno upošteva predvsem korist otroka. Ta direktiva od držav članic ne zahteva, da je treba z avdiovizualnimi sredstvi snemati zaslišanje otrok pred sodnikom ali na sodišču.
- (43) Kadar se v skladu s to direktivo zahteva snemanje z avdiovizualnimi sredstvi, vendar je zaradi nepremostljive tehnične težave to snemanje nemogoče, lahko policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja ali preiskovanja kaznivih dejanj otroka zasliši brez snemanja z avdiovizualnimi sredstvi, pod pogojem, da so bili vloženi razumni naporji za odpravo tehnične težave, da z zaslišanjem ne bi bilo primerno odlašati in da je to skladno s koristjo otroka.
- (44) Ne glede na to, ali se zaslišanje otroka snema z avdiovizualnimi sredstvi, bi bilo treba zaslišanje v vsakem primeru izvesti na način, ki upošteva starost in zrelost zadevnega otroka.
- (45) Otroci so v posebej ranljivem položaju, ko jim je odvzeta prostost. Zaradi morebitnih tveganj v zvezi s telesnim, duševnim in socialnim razvojem otrok in ker bi odvzem prostosti lahko privedel do težav pri njihovem ponovnem vključevanju v družbo, bi si bilo zato treba posebej prizadevati, da bi se izognili odvzemu prostosti otrok in zlasti pridržanju otrok v kateri koli fazi postopka, preden sodišče sprejme dokončno odločitev, ali je otrok storil kaznivo dejanje ali ne. Države članice bi lahko določile praktično ureditev, kot so smernice ali navodila policistom, o izvajanju te zahteve v primerih policijskega pridržanja. Ta zahteva ne posega v možnost, da policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj otroku odvzame prostost, kadar se to zdi nujno že na prvi pogled, na primer če je zaloten pri kaznivem dejanju ali takoj po tem, ko je bilo to storjeno.

- (46) Pristojni organi bi morali vedno preučiti alternativne ukrepe namesto pridržanja in imeti take ukrepe na voljo, kadar je to mogoče. Takšni alternativni ukrepi bi lahko vključevali prepoved, da se otrok zadržuje na določenih mestih, obveznost, da prebiva na določenem mestu, omejevanje stikov z določenimi osebami, obveznost javljanja pristojnim organom, udeležbo v vzgojnih programih ali, če otrok v to privoli, udeležbo v terapevtskih programih ali zdravljenju zasvojenosti.
- (47) Pridržanje otrok bi moralo biti predmet redne sodne presoje, ki jo lahko opravi tudi sodnik posameznik. Moralo bi biti mogoče, da takšno redno presojo opravi sodišče po uradni dolžnosti ali pa na zahtevo otroka, otrokovega odvetnika ali pravosodnega organa, ki ni sodišče, zlasti tožilca. Države članice bi morale glede tega določiti praktično ureditev, tudi kar zadeva primere, ko je sodišče po uradni dolžnosti že opravilo redno presojo in otrok ali otrokov odvetnik zahteva ponovno presojo.
- (48) Kadar so otroci pridržani, bi morali zanje veljati posebni zaščitni ukrepi. Zlasti bi morali biti otroci pridržani ločeno od odraslih, razen če se v skladu s členom 37(c) Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah oceni, da je v korist otroka, da se to ne stori. Ko pridržani otrok dopolni 18 let, bi moralo biti mogoče, da je še naprej pridržan ločeno od odraslih, kadar je to upravičeno, in sicer ob upoštevanju okoliščin zadevne osebe. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti načinu ravnanja s pridržanimi otroki, saj so ti že po naravi ranljivi. Otroci bi morali imeti dostop do izobraževalnih institucij v skladu s svojimi potrebami.
- (49) Države članice bi morale zagotoviti tudi, da so otroci, ki so osumljene ali obdolžene osebe in ki so v policijskem pridržanju, pridržani ločeno od odraslih, razen če se oceni, da je v korist otroka, da se to ne stori, oziroma če v izjemnih okoliščinah tega v praksi ni mogoče zagotoviti, pod pogojem, da so otroci pridržani skupaj z odraslimi na način, ki je skladen s koristjo otroka. Na redko poseljenih območjih bi na primer morale biti izjemoma mogoče, da so otroci v policijskem pridržanju skupaj z odraslimi, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka. V takih primerih bi morali biti pristojni organi še posebej pozorni, da zaščitijo telesno celovitost in dobrobit otroka.
- (50) Moralo bi biti mogoče, da so otroci pridržani skupaj z mlajšimi odraslimi osebami, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka. Države članice bi morale v skladu z nacionalnim pravom in postopki določiti, katere osebe se obravnavajo kot mlajše odrasle osebe. Države članice se spodbuja, da določijo, da osebe, starejše od 24 let, ne morejo biti obravnavane kot mlajše odrasle osebe.
- (51) Kadar so otroci pridržani, bi morale države članice sprejeti ustrezne ukrepe, kakor določa ta direktiva. S temi ukrepi bi morale med drugim zagotoviti učinkovito in redno uveljavljanje pravice do družinskega življenja. Otroci bi morali imeti pravico do vzdrževanja rednih stikov s svojimi starši, družino in prijatelji v obliki obiskov in dopisovanja, razen če so zaradi koristi otroka ali zaradi pravičnosti potrebne izjemne omejitve.
- (52) Države članice bi morale sprejeti tudi ustrezne ukrepe za zagotovitev spoštovanja otrokove svobode veroizpovedi oziroma prepričanja. V zvezi s tem bi se morale zlasti vzdržati posegov v veroizpoved oziroma prepričanje otroka. Vendar pa se od držav članic ne zahteva, da morajo otrokom dejavno pomagati pri bogoslužju.
- (53) Države članice bi morale, kadar je to primerno, sprejeti ustrezne ukrepe tudi v drugih primerih odvzema prostosti. Sprejeti ukrepi bi morali biti sorazmerni in primerni glede na vrsto odvzema prostosti, na primer policijsko pridržanje ali pripor, ter glede na njegovo trajanje.
- (54) Strokovni delavci, ki so v neposrednem stiku z otroki, bi morali upoštevati posebne potrebe otrok različnih starostnih skupin in zagotoviti, da se jim postopek prilagodi. V te namene bi bilo treba navedene strokovne delavce posebej usposobiti na področju ravnanja z otroki.
- (55) Otroke bi bilo treba obravnavati na način, ki ustreza njihovi starosti, zrelosti in ravni razumevanja, ob upoštevanju morebitnih posebnih potreb, vključno z morebitnimi težavami pri sporazumevanju.

- (56) Ob upoštevanju razlik med pravnimi tradicijami in sistemi v državah članicah bi bilo treba v kazenskem postopku na najboljši možen način zagotoviti zasebnost otrok, da se jim med drugim olajša ponovno vključitev v družbo. Države članice bi morale zagotoviti, da so sodne obravnave, v katerih so udeleženi otroci, običajno zaprte za javnost ali da lahko sodišča ali sodniki odločijo, da se take obravnave zaprejo za javnost. To ne vpliva na javno izrekanje sodb v skladu s členom 6 EKČP.
- (57) Otroci bi morali imeti pravico, da jih na sodni obravnavi, v kateri so udeleženi, spremlja nosilec starševske odgovornosti. Če imata oziroma imajo za istega otroka starševsko odgovornost več kot ena oseba, bi moral imeti otrok pravico, da ga spremljajo vsi, razen če to v praksi kljub razumnim prizadevanjem pristojnih organov ni mogoče. Države članice bi morale določiti praktično ureditev glede tega, kako naj otroci uveljavljajo pravico, da jih na sodni obravnavi, v kateri so udeleženi, spremlja nosilec starševske odgovornosti, in glede pogojev, pod katerimi je mogoče osebo, ki spremlja otroka, začasno izključiti iz sodne obravnave. Taka ureditev lahko med drugim ureja primere, ko nosilec starševske odgovornosti začasno ni na voljo, da spremlja otroka, ali ko nosilec starševske odgovornosti ne želi izkoristiti možnosti, da spremlja otroka, pod pogojem, da je takšna ureditev v korist otroka.
- (58) V nekaterih okoliščinah, ki se lahko nanašajo tudi samo na enega od nosilcev starševske odgovornosti, bi otrok moral imeti pravico, da ga na sodni obravnavi spremlja ustrezna odrasla oseba, ki ni nosilec starševske odgovornosti. Primer take okoliščine je obstoj resnega tveganja za kazenski postopek, če bi otroka spremljal nosilec starševske odgovornosti, zlasti v primeru, ko objektivne in dejanske okoliščine kažejo ali vzbujajo sum, da bi lahko prišlo do uničenja in spreminjanja dokazov, do vplivanja na priče ali da bi utegnil biti nosilec starševske odgovornosti udeležen pri domnevni kaznivih dejavnosti.
- (59) V skladu s to direktivo bi morali imeti otroci pravico, da jih nosilec starševske odgovornosti spremlja tudi v drugih fazah postopka, v katerih so udeleženi, na primer med policijskim zaslišanjem.
- (60) Pravica obdolženca do osebne navzočnosti na sojenju temelji na pravici do poštenega sojenja iz člena 47 Listine in iz člena 6 EKČP, kakor ju razlagata Sodišče in Evropsko sodišče za človekove pravice. Države članice bi morale sprejeti ustrezne ukrepe, da se spodbudi navzočnost otrok na sojenju, vključno z osebno vročitvijo poziva in pošiljanjem izvoda poziva nosilcu starševske odgovornosti ali, če bi bilo to v nasprotju s koristjo otroka, drugi ustrezni odrasli osebi. Države članice bi morale določiti praktično ureditev v zvezi z navzočnostjo otroka na sojenju. Ta ureditev bi lahko vključevala določbe o pogojih, pod katerimi se lahko otrok začasno izključi iz sojenja.
- (61) Nekatere pravice iz te direktive bi bilo treba zagotoviti otrokom, ki so zahtevane osebe, od trenutka, ko so prijete v izvršitveni državi članici.
- (62) Postopek na podlagi evropskega naloga za prijete je ključen za sodelovanje med državami članicami v kazenskih zadevah. Pri tem sodelovanju je bistveno spoštovanje rokov iz Okvirnega sklepa 2002/584/PNZ. Navedene roke bi bilo zato treba spoštovati, hkrati pa bi otroci, ki so zahtevane osebe, morali imeti možnost, da v postopku na podlagi evropskega naloga za prijete v celoti uveljavljajo pravice iz te direktive.
- (63) Države članice bi morale sprejeti ustrezne ukrepe za zagotovitev, da imajo sodniki in tožilci, ki vodijo kazenske postopke, v katerih so udeleženi otroci, posebno znanje s tega področja ali dejanski dostop do posebnega usposabljanja, zlasti v zvezi s pravicami otrok, ustreznimi tehnikami opravljanja zaslišanj, otroško psihologijo in sporazumevanjem v jeziku, ki je prilagojen otroku. Poleg tega bi morale države članice sprejeti ustrezne ukrepe, da se spodbudi zagotavljanje takega posebnega usposabljanja za odvetnike, ki se ukvarjajo s kazenskimi postopki, v katerih so udeleženi otroci.
- (64) Za spremljanje in ocenjevanje učinkovitosti te direktive je potrebno, da države članice na podlagi razpoložljivih podatkov zbirajo ustrezne podatke v zvezi z izvajanjem pravic iz te direktive. Med takšne podatke spadajo podatki, ki jih zabeležijo pravosodni organi in organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, ter – kolikor je mogoče – upravni podatki, ki jih zberejo zdravstvene in socialne službe v zvezi s pravicami iz te direktive, zlasti glede števila otrok, ki jim je bil omogočen dostop do odvetnika, števila opravljenih individualnih ocen, števila snemanj zaslišanj z avdiovizualnimi sredstvi, in števila otrok, ki jim je bila odvzeta prostost.

- (65) Države članice bi morale spoštovati in zagotavljati pravice iz te direktive brez vsakršne diskriminacije na kateri koli podlagi, kot je denimo rasa, barva kože, spol, spolna usmerjenost, jezik, vera, politično ali drugo mnenje, nacionalnost, etnični ali socialni izvor, premoženje, invalidnost ali rojstvo.
- (66) Ta direktiva podpira temeljne pravice in načela, kot jih priznavata Listina in EKČP, vključno s prepovedjo mučenja ter nečloveškega in ponižujočega ravnanja, pravico do svobode in varnosti, spoštovanjem zasebnega in družinskega življenja, pravico do osebne celovitosti, otrokovimi pravicami, vključenostjo invalidov, pravico do učinkovitega pravnega sredstva in poštenega sojenja, domnevo nedolžnosti in pravicami obrambe. To direktivo bi bilo treba izvajati v skladu z navedenimi pravicami in načeli.
- (67) Ta direktiva določa minimalna pravila. Države članice bi morale imeti možnost, da za zagotovitev višje ravni varstva razširijo pravice iz te direktive. Takšna višja raven varstva pa ne bi smela ovirati vzajemnega priznavanja sodnih odločb, ki naj bi ga ta minimalna pravila olajšala. Raven varstva, ki ga zagotavljajo države članice, ne bi smela biti nikoli nižja od standardov, določenih v Listini ali EKČP, kakor ju razlagata Sodišče in Evropsko sodišče za človekove pravice.
- (68) Ker ciljev te direktive, in sicer določitve skupnih minimalnih standardov procesnih jamstev za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, države članice ne morejo zadovoljivo doseči, temveč se zaradi svojega obsega in učinkov lažje dosežejo na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti, kot je določeno v členu 5 PEU. V skladu z načelom sorazmernosti, kot je določeno v navedenem členu, ta direktiva ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenih ciljev.
- (69) V skladu s členoma 1 in 2 Protokola št. 21 o stališču Združenega kraljestva in Irske glede območja svobode, varnosti in pravice, ki je priložen PEU in PDEU, in brez poseganja v člen 4 navedenega protokola ti državi članici ne sodelujeta pri sprejetju te direktive, ki zato zanj ni zavezujoča in se v njiju ne uporablja.
- (70) V skladu s členoma 1 in 2 Protokola št. 22 o stališču Danske, ki je priložen PEU in PDEU, Danska ne sodeluje pri sprejetju te direktive, ki zato zanj ni zavezujoča in se v njej ne uporablja.
- (71) Države članice so se v skladu s Skupno politično izjavo z dne 28. septembra 2011 držav članic in Komisije o obrazložitvenih dokumentih ⁽¹⁾ zavezale, da bodo v upravičenih primerih uradnemu obvestilu o svojih ukrepih za prenos priložile enega ali več dokumentov, ki bodo pojasnjevali razmerje med sestavnimi deli direktive in ustreznimi deli nacionalnih instrumentov za prenos. Zakonodajalec meni, da je posredovanje takšnih dokumentov, kar zadeva to direktivo, upravičeno –

SPREJELA NASLEDNJO DIREKTIVO:

Člen 1

Predmet urejanja

Ta direktiva določa skupna minimalna pravila glede nekaterih pravic otrok, ki so:

- (a) osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku ali
- (b) v postopku na podlagi evropskega naloga za prijete v skladu z Okvirnim sklepom 2002/584/PNZ (v nadaljnjem besedilu: zahtevane osebe).

⁽¹⁾ UL C 369, 17.12.2011, str. 14.

Člen 2

Področje uporabe

1. Ta direktiva se uporablja za otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku. Uporablja se do sprejetja končne ugotovitve, ali je osumljena ali obdolžena oseba storila kaznivo dejanje, če je ustrezno, tudi do izreka sankcije in odločitve o morebitni pritožbi.
2. Ta direktiva se uporablja za otroke, ki so zahtevane osebe, od njihovega prijettja v izvršitveni državi članici, v skladu s členom 17.
3. Ta direktiva oziroma nekatere njene določbe se z izjemo člena 5, točke (b) člena 8(3) in člena 15, kolikor se navedene določbe nanašajo na nosilca starševske odgovornosti, uporablja za osebe iz odstavkov 1 in 2 tega člena, kadar so bile te osebe otroci, ko se je postopek pričel, vendar so po tem dopolnile 18 let, uporaba te direktive oziroma nekaterih njenih določb pa je primerna glede na okoliščine zadeve, vključno z zrelostjo in ranljivostjo zadevne osebe. Države članice lahko odločijo, da se ta direktiva ne uporablja več, ko zadevna oseba dopolni 21 let.
4. Ta direktiva se uporablja tudi za otroke, ki prvotno niso bili osumljene ali obdolžene osebe, vendar postanejo takšne osebe med zaslišanjem, ki ga opravi policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj.
5. Ta direktiva ne vpliva na nacionalne predpise, ki določajo starost za kazensko odgovornost.
6. Brez poseganja v pravico do poštenega sojenja se v zvezi z manjšimi kršitvami:
 - (a) če pravo države članice določa, da sankcijo izreče organ, ki ni sodišče, pristojno za kazenske zadeve, in je zoper izrek te sankcije mogoča pritožba na takšno sodišče ali pa jo je takšnemu sodišču mogoče predložiti, ali
 - (b) če odvzem prostosti ne more biti izrečen kot sankcija,

ta direktiva uporablja le v postopkih pred sodiščem, ki je pristojno za kazenske zadeve.

Ta direktiva se v vsakem primeru uporablja v celoti, če je otroku odvzeta prostost, ne glede na fazo kazenskega postopka.

Člen 3

Opredelitve

V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. „otrok“ pomeni osebo, ki je mlajša od 18 let;
2. „nosilec starševske odgovornosti“ pomeni osebo, ki ima starševsko odgovornost do otroka;
3. „starševska odgovornost“ pomeni vse pravice in dolžnosti v zvezi z osebnostjo ali s premoženjem otroka, ki so fizični ali pravni osebi podeljene s sodno odločbo, po samem zakonu ali s pravno veljavnim dogovorom, vključno s pravicami do varstva in vzgoje otroka ter pravicami do stikov z otrokom.

Kar zadeva točko 1 prvega odstavka, se v primeru negotovosti, ali je oseba dopolnila 18 let, domneva, da je otrok.

Člen 4

Pravica do obveščeniosti

1. Države članice zagotovijo, da so v skladu z Direktivo 2012/13/EU otroci, ko se seznanijo z dejstvom, da so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, nemudoma obveščeni o svojih pravicah in o splošnih vidikih poteka postopka.

Države članice prav tako zagotovijo, da so otroci obveščeni o pravicah iz te direktive. Te informacije se zagotovijo na naslednji način:

(a) nemudoma, ko se seznanijo s tem, da so osumljene ali obdolžene osebe, se jih obvesti o:

- (i) pravici, da se obvesti nosilec starševske odgovornosti, kot je določeno v členu 5;
- (ii) pravici do pomoči odvetnika, kot je določeno v členu 6;
- (iii) pravici do varstva zasebnosti, kot je določeno v členu 14;
- (iv) pravici, da jih v drugih fazah postopka, kakor je sodna obravnava, spremlja nosilec starševske odgovornosti, kot je določeno v členu 15(4);
- (v) pravici do brezplačne pravne pomoči, kot je določeno v členu 18;

(b) v najzgodnejši ustrezni fazi postopka se jih obvesti o:

- (i) pravici do individualne ocene, kot je določeno v členu 7;
- (ii) pravici do zdravniškega pregleda, vključno s pravico do zdravniške pomoči, kot je določeno v členu 8;
- (iii) pravici do omejitve odvzema prostosti in do uporabe alternativnih ukrepov, vključno s pravico do redne presoje odvzema prostosti, kot je določeno v členih 10 in 11;
- (iv) pravici, da jih na sodni obravnavi spremlja nosilec starševske odgovornosti, kot je določeno v členu 15(1);
- (v) pravici do osebne navzočnosti na sojenju, kot je določeno v členu 16;
- (vi) pravici do učinkovitega pravnega sredstva, kot je določeno v členu 19;

(c) ob odvzemu prostosti se jih obvesti o pravici do posebne obravnave v času odvzema prostosti, kot je določeno v členu 12.

2. Države članice zagotovijo, da se obvestilo iz odstavka 1 poda pisno, ustno ali oboje, in sicer v preprostem in razumljivem jeziku, ter da se dana obvestila zabeležijo, in sicer z uporabo postopka za evidentiranje v skladu z nacionalnim pravom.

3. Kadar otroci prejmejo obvestilo o pravicah v skladu z Direktivo 2012/13/EU, države članice zagotovijo, da so v njem navedene njihove pravice iz te direktive.

Člen 5

Pravica otroka, da se obvesti nosilec starševske odgovornosti

1. Države članice zagotovijo, da nosilec starševske odgovornosti čim prej prejme informacije, ki jih ima otrok pravico prejeti v skladu s členom 4.

2. Informacije iz odstavka 1 se zagotovijo drugi ustrezni odrasli osebi, ki jo imenuje otrok in jo kot tako sprejme pristojni organ, kadar bi zagotavljanje navedenih informacij nosilcu starševske odgovornosti:

- (a) bilo v nasprotju s koristjo otroka;
- (b) bilo nemogoče, ker po razumnih prizadevanjih ni mogoče priti v stik z nosilcem starševske odgovornosti ali je njegova identiteta neznana;
- (c) lahko na podlagi objektivnih in dejanskih okoliščin povzročilo resno tveganje za kazenski postopek.

Kadar otrok druge ustrezne odrasle osebe ne imenuje ali kadar odrasla oseba, ki jo je otrok imenoval, za pristojni organ ni sprejemljiva, pristojni organ ob upoštevanju koristi otroka določi drugo osebo in ji zagotovi informacije. Navedena oseba je lahko tudi predstavnik organa ali druge ustanove, pristojne za zaščito oziroma dobrobit otrok.

3. Kadar okoliščine, ki so privedle do uporabe točke (a), (b) ali (c) odstavka 2, ne obstajajo več, se vsaka informacija, ki jo otrok prejme v skladu s členom 4 in je še vedno pomembna tekom postopka, zagotovi nosilcu starševske odgovornosti.

Člen 6

Pomoč odvetnika

1. Otroci, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, imajo pravico do dostopa do odvetnika v skladu z Direktivo 2013/48/EU. Nobena določba v tej direktivi, zlasti v tem členu, ne vpliva na to pravico.

2. Države članice zagotovijo, da imajo otroci v skladu s tem členom pomoč odvetnika, in sicer da se jim omogoči učinkovito uveljavljanje pravic obrambe.

3. Države članice brez nepotrebnega odlašanja po tem, ko se otroci seznanijo s tem, da so osumljene ali obdolžene osebe, zagotovijo, da imajo otroci pomoč odvetnika. V vsakem primeru imajo otroci pomoč odvetnika od trenutka, ko nastopi kateri koli od naslednjih dogodkov:

- (a) preden jih zasliši policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ;
- (b) ob izvedbi preiskovalnega dejanja ali drugega dejanja zbiranja dokazov s strani preiskovalnih ali drugih pristojnih organov v skladu s točko (c) odstavka 4;
- (c) brez nepotrebnega odlašanja po odvzemu prostosti;
- (d) preden se zglasijo na sodišču, pristojnem za kazenske zadeve, kadar prejmejo poziv za zglasitev na tem sodišču.

4. Pomoč odvetnika zajema naslednje:

- (a) države članice zagotovijo, da imajo otroci pravico do zasebnega srečanja in komunikacije z odvetnikom, ki jih zastopa, tudi preden jih zasliši policija ali drug organ preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj ali pravosodni organ;
- (b) države članice zagotovijo, da imajo otroci pri svojem zaslišanju pomoč odvetnika in da lahko odvetnik pri zaslišanju učinkovito sodeluje. Takšno sodelovanje poteka v skladu s postopki iz nacionalnega prava, če se s tem ne posega v učinkovito uveljavljanje ali v bistvo zadevne pravice. Kadar odvetnik sodeluje pri zaslišanju, se to zabeleži z uporabo postopka za evidentiranje v skladu z nacionalnim pravom;

(c) države članice zagotovijo, da imajo otroci pomoč odvetnika vsaj pri naslednjih preiskovalnih dejanjih ali dejanjih zbiranja dokazov, če so ta dejanja predvidena v nacionalnem pravu in se jih mora osumljena ali obdolžena oseba udeležiti oziroma se jih lahko udeleži:

- (i) prepoznavah;
- (ii) soočenjih;
- (iii) rekonstrukcijah kaznivega dejanja.

5. Države članice spoštujejo zaupnost komunikacije med otrokom in njegovim odvetnikom v okviru uveljavljanja pravice do pomoči odvetnika iz te direktive. Takšna komunikacija vključuje srečanja, dopisovanje, telefonske pogovore in druge oblike komunikacije, dovoljene na podlagi nacionalnega prava.

6. Pod pogojem, da je to skladno s pravico do poštenega sojenja, lahko države članice odstopajo od obveznosti iz odstavka 3, kadar pomoč odvetnika ni sorazmerna glede na okoliščine zadeve, ob upoštevanju teže domnevnega kaznivega dejanja, zapletenosti zadeve in ukrepov, ki jih je mogoče sprejeti v zvezi s takšnim kaznivim dejanjem, pri čemer se razume, da se vedno upošteva predvsem korist otroka.

V vsakem primeru države članice zagotovijo, da ima otrok pomoč odvetnika:

- (a) ko je priveden pred pristojno sodišče ali sodnika, da se odloči o pridržanju v kateri koli fazi postopka v okviru te direktive, in
- (b) med pridržanjem.

Poleg tega države članice zagotovijo, da se odvzem prostosti otroku ne izreče v kazenski sodbi, razen če je imel pomoč odvetnika, tako da je otrok lahko uveljavljal pravice obrambe učinkovito in v vsakem primeru med obravnavo pred sodiščem.

7. Če mora imeti otrok pomoč odvetnika v skladu s tem členom, vendar ta ni navzoč, pristojni organi zaslišanje otroka ali druga preiskovalna dejanja ali dejanja zbiranja dokazov iz točke (c) odstavka 4 preložijo za razumno obdobje, da omogočijo prihod odvetnika ali da, če ga otrok ni imenoval, otroku zagotovijo odvetnika.

8. V izjemnih okoliščinah in samo v predkazenskem postopku lahko države članice začasno odstopajo od uporabe pravic iz odstavka 3, kolikor je to glede na posebne okoliščine zadeve upravičeno na podlagi enega od naslednjih nujnih razlogov:

- (a) kadar je nujno treba preprečiti resne škodljive posledice za življenje, svobodo ali telesno celovitost osebe;
- (b) kadar je takojšnje ukrepanje preiskovalnih organov nujno, da se prepreči resno tveganje za kazenski postopek v zvezi s hudim kaznivim dejanjem.

Države članice zagotovijo, da pristojni organi pri uporabi tega odstavka upoštevajo korist otroka.

Odločitev o nadaljevanju zaslišanja brez navzočnosti odvetnika v skladu s tem odstavkom lahko le za vsak primer posebej sprejme pravosodni organ ali, če je ta odločitev lahko predmet sodne presoje, drug pristojni organ.

Člen 7

Pravica do individualne ocene

1. Države članice zagotovijo, da se upoštevajo posebne potrebe otrok glede varnosti, izobraževanja, usposabljanja in socialnega vključevanja.

2. V ta namen se otroke, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, individualno oceni. Pri tem se zlasti upoštevajo osebnost in zrelost otroka, njegovo ekonomsko, socialno in družinsko ozadje ter morebitna posebna ranljivost otroka.
3. Obseg in podrobnosti individualne ocene se lahko razlikujejo glede na okoliščine zadeve, ukrepe, ki jih bo mogoče sprejeti, če bo otrok spoznan za krivega storitve domnevnega kaznivega dejanja, in glede na to, ali je bil otrok nedavno že predmet individualne ocene.
4. Individualna ocena služi ugotavljanju in, v skladu s postopkom za evidentiranje v zadevni državi članici, beleženju informacij o individualnih značilnostih in okoliščinah otroka, ki bi lahko pristojnim organom koristile pri:
 - (a) določanju, ali je treba sprejeti posebne ukrepe v korist otroka;
 - (b) ocenjevanju ustreznosti in učinkovitosti morebitnih preventivnih ukrepov v zvezi z otrokom;
 - (c) sprejetju morebitne odločitve ali ukrepa v kazenskem postopku, tudi pri izrekanju sankcije.
5. Individualna ocena se izvede v najzgodnejši ustrezni fazi postopka in, skladno z odstavkom 6, pred vložitvijo obtožnega akta.
6. Obtožni akt se lahko kljub temu vloži brez izvedbe individualne ocene, če je to v korist otroka in če je ta ocena vsekakor na voljo ob začetku obravnav pred sodiščem.
7. Individualne ocene se izvajajo ob tesnem sodelovanju otroka. Opravijo jo usposobljene osebe, po možnosti na podlagi multidisciplinarnega pristopa in po potrebi ob vključitvi nosilca starševske odgovornosti ali druge ustrezne odrasle osebe iz člena 5 oziroma 15 in/ali specializiranega strokovnjaka.
8. Če se elementi, ki so podlaga za individualno oceno, bistveno spremenijo, države članice zagotovijo, da se individualna ocena posodablja tekom celotnega kazenskega postopka.
9. Države članice lahko odstopajo od obveznosti izvedbe individualne ocene, kadar to odstopanje upravičujejo okoliščine zadeve, pod pogojem, da je to skladno s koristjo otroka.

Člen 8

Pravica do zdravniškega pregleda

1. Države članice zagotovijo, da ima otrok, ki mu je odvzeta prostost, brez nepotrebnega odlašanja pravico do zdravniškega pregleda, zlasti zaradi ocenjevanja njegovega splošnega duševnega in fizičnega stanja. Zdravniški pregled mora biti čim manj invaziven in ga mora opraviti zdravnik ali drug usposobljen strokovnjak.
2. Izvidi zdravniškega pregleda se upoštevajo pri ugotavljanju, ali je otrok sposoben biti predmet zaslišanja, drugih preiskovalnih ukrepov ali ukrepov zbiranja dokazov oziroma kakršnih koli ukrepov, ki so sprejeti ali predvideni zoper njega.
3. Zdravniški pregled se opravi na pobudo pristojnih organov, zlasti ko določene zdravstvene indikacije upravičujejo tak pregled, ali na zahtevo katerega koli od naslednjih:
 - (a) otroka;
 - (b) nosilca starševske odgovornosti ali druge ustrezne odrasle osebe iz člena 5 oziroma 15;
 - (c) otrokovega odvetnika.

4. Ugotovitve zdravniškega pregleda se pisno zabeležijo. Kadar je potrebno, se zagotovi zdravniška pomoč.
5. Države članice zagotovijo, da se zdravniški pregled opravi ponovno, kadar okoliščine to zahtevajo.

Člen 9

Snemanje zaslišanja z avdiovizualnimi sredstvi

1. Države članice za zaslišanje otrok, ki ga v kazenskem postopku opravijo policija ali drugi organi preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, zagotovijo snemanje z avdiovizualnimi sredstvi, kadar je to sorazmerno glede na okoliščine zadeve, med drugim ob upoštevanju, ali je pri zaslišanju navzoč odvetnik in ali je otroku odvzeta prostost, pod pogojem, da se vedno upošteva predvsem korist otroka.
2. Če se zaslišanje ne snema z avdiovizualnimi sredstvi, se beleži na drug način, na primer v obliki zapisnika, ki se ustrezno potrdi.
3. Ta člen ne posega v možnost, da se vprašanja, namenjena zgolj ugotavljanju istovetnosti otroka, zastavijo brez snemanja z avdiovizualnimi sredstvi.

Člen 10

Omejitev odvzema prostosti

1. Države članice zagotovijo, da se odvzem prostosti v kateri koli fazi postopka otroku omeji na najkrajše ustrezno obdobje. Ustrezno se upoštevajo starost in osebne razmere otroka ter posebne okoliščine zadeve.
2. Države članice zagotovijo, da se pri otrocih odvzem prostosti, zlasti pridržanje, uporabi le kot skrajno sredstvo. Države članice zagotovijo, da vsako pridržanje temelji na obrazloženi odločbi, ki je lahko predmet sodne presoje. Takšna odločba mora biti v razumnih časovnih presledkih tudi predmet redne presoje, ki jo opravi sodišče bodisi po uradni dolžnosti bodisi na zahtevo otroka, otrokovega odvetnika ali pravosodnega organa, ki ni sodišče. Države članice brez poseganja v neodvisnost sodstva zagotovijo, da se odločbe, ki jih je treba sprejeti na podlagi tega odstavka, sprejmejo brez nepotrebnega odlašanja.

Člen 11

Alternativni ukrepi

Države članice zagotovijo, da lahko pristojni organi po možnosti uporabijo alternativne ukrepe namesto ukrepa pridržanja.

Člen 12

Posebna obravnava v primeru odvzema prostosti

1. Države članice zagotovijo, da so otroci pridržani ločeno od odraslih, razen če se oceni, da je v korist otroka, da se to ne stori.

2. Države članice zagotovijo tudi, da so otroci, ki so v policijskem pridržanju, pridržani ločeno od odraslih, razen če:
 - (a) se oceni, da je v korist otroka, da se to ne stori, ali
 - (b) v izjemnih okoliščinah tega ni mogoče zagotoviti v praksi, pod pogojem, da so otroci pridržani skupaj z odraslimi na način, ki je skladen s koristjo otroka.
3. Ko pridržani otrok dopolni 18 let, države članice brez poseganja v odstavek 1 zagotovijo možnost, da je ta oseba še naprej pridržana ločeno od odraslih, kadar je to upravičeno, in sicer ob upoštevanju okoliščin zadevne osebe ter če je to v korist otrok, ki so pridržani s to osebo.
4. Brez poseganja v odstavek 1 in ob upoštevanju odstavka 3 so otroci lahko pridržani z mladimi odraslimi, razen če je to v nasprotju s koristjo otroka.
5. Kadar so otroci pridržani, države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da:
 - (a) zagotovijo in ohranijo njihovo zdravje ter njihov fizični ter duševni razvoj;
 - (b) zagotovijo njihovo pravico do izobraževanja in usposabljanja, tudi kadar so otroci telesno prizadeti, imajo okvarjen vid ali sluh oziroma imajo učne težave;
 - (c) zagotovijo učinkovito in redno uveljavljanje njihove pravice do družinskega življenja;
 - (d) zagotovijo dostop do programov, ki spodbujajo njihov razvoj in njihovo ponovno vključitev v družbo, in
 - (e) zagotovijo spoštovanje njihove svobode veroizpovedi oziroma prepričanja.

Ukrepi, sprejeti na podlagi tega odstavka, morajo biti sorazmerni s trajanjem pridržanja in primerni temu trajanju.

Točki (a) in (e) prvega pododstavka se uporabljata tudi v primeru odvzema prostosti, ki ni pridržanje. Sprejeti ukrepi morajo biti sorazmerni s takšnimi primeri odvzema prostosti in primerni le-tem.

Točke (b), (c) in (d) prvega pododstavka se v primeru odvzema prostosti, ki ni pridržanje, uporabljajo, samo kolikor je to primerno in sorazmerno glede na naravo in trajanje takšnega primera.

6. Države članice si prizadevajo zagotoviti, da se lahko otroci, ki jim je bila odvzeta prostost, čim prej srečajo z nosilcem starševske odgovornosti, če je to srečanje združljivo s preiskovalnimi in operativnimi zahtevami. Ta odstavek ne posega v imenovanje oziroma določitev druge ustrezne odrasle osebe na podlagi člena 5 oziroma 15.

Člen 13

Pravočasna in skrbna obravnava zadev

1. Države članice sprejmejo vse ustrezne ukrepe, da zagotovijo, da se kazenski postopki, v katerih so udeleženi otroci, obravnavajo prednostno in s primerno skrbnostjo.
2. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zagotovijo, da se otroci vedno obravnavajo na način, ki varuje njihovo dostojanstvo in ustreza njihovi starosti, zrelosti in ravni razumevanja, pri čemer se upoštevajo morebitne posebne potrebe, vključno z morebitnimi težavami pri sporazumevanju.

Člen 14

Pravica do varstva zasebnosti

1. Države članice zagotovijo, da se med kazenskim postopkom varuje zasebnost otrok.
2. Države članice v ta namen zagotovijo, da so sodne obravnave, v katerih so udeleženi otroci, običajno zaprte za javnost ali da lahko sodišča ali sodniki odločijo, da se take obravnave zaprejo za javnost.
3. Države članice sprejmejo ustrezne ukrepe, da zagotovijo, da se evidence iz člena 9 javno ne razširjajo.
4. Države članice ob spoštovanju svobode izražanja in obveščanja ter svobode medijev in medijske pluralnosti spodbujajo medije, naj sprejmejo samoregulativne ukrepe za doseganje ciljev iz tega člena.

Člen 15

Pravica otroka, da ga v postopku spremlja nosilec starševske odgovornosti

1. Države članice zagotovijo, da imajo otroci pravico, da jih na sodni obravnavi, v kateri so udeleženi, spremlja nosilec starševske odgovornosti.
2. Otrok ima pravico, da ga spremlja druga ustrezná odrasla oseba, ki jo imenuje otrok in jo kot tako sprejme pristojni organ, kadar bi navzočnost nosilca starševske odgovornosti, ki bi spremljal otroka na sodnih obravnavah:
 - (a) bila v nasprotju s koristjo otroka;
 - (b) bila nemogoča, ker po razumnih prizadevanjih ni mogoče priti v stik z nosilcem starševske odgovornosti ali je njegova identiteta neznana, ali
 - (c) lahko na podlagi objektivnih in dejanskih okoliščin povzročila resno tveganje za kazenski postopek.

Kadar otrok druge ustrezné odrasle osebe ne imenuje ali kadar odrasla oseba, ki jo je otrok imenoval, za pristojni organ ni sprejemljiva, pristojni organ ob upoštevanju koristi otroka določi drugo osebo, da spremlja otroka. Navedena oseba je lahko tudi predstavnik organa ali druge ustanove, pristojne za zaščito in dobrobit otrok.

3. Kadar okoliščine, ki so privedle do uporabe točke (a), (b) ali (c) odstavka 2, ne obstajajo več, ima otrok pravico, da ga nosilec starševske odgovornosti spremlja pri vseh preostalih sodnih obravnavah.
4. Države članice poleg pravice iz odstavka 1 zagotovijo, da ima otrok pravico, da ga nosilec starševske odgovornosti ali druga ustrezná odrasla oseba, kot je navedeno v odstavku 2, spremlja v drugih fazah postopka, kakor je sodna obravnava, pri katerih je navzoč otrok, če pristojni organ oceni, da:
 - (a) je v korist otroka, da ga ta oseba spremlja, in
 - (b) navzočnost te osebe ne bo posegala v kazenski postopek.

Člen 16

Pravica otroka do osebne navzočnosti in sodelovanja na svojem sojenju

1. Države članice zagotovijo, da imajo otroci pravico do navzočnosti na svojem sojenju, in sprejmejo vse potrebne ukrepe, da jim omogočijo učinkovito sodelovanje na sojenju, tudi tako, da jim omogočijo, da se izjavijo in izrazijo svoja stališča.
2. Države članice zagotovijo, da imajo otroci, ki niso bili navzoči na svojem sojenju, pravico do novega sojenja ali drugega pravnega sredstva v skladu z Direktivo (EU) 2016/343 in pod pogoji, določenimi v njej.

Člen 17

Postopek na podlagi evropskega naloga za prijetje

Države članice zagotovijo, da se pravice iz členov 4, 5, 6 in 8, členov 10 do 15 in člena 18 smiselno uporabljajo za otroke, ki so zahtevane osebe, in sicer ob prijemu v skladu s postopkom na podlagi evropskega naloga za prijetje v izvršitveni državi članici.

Člen 18

Pravica do brezplačne pravne pomoči

Države članice zagotovijo, da nacionalno pravo v zvezi z brezplačno pravno pomočjo zagotavlja učinkovito uveljavljanje pravice do pomoči odvetnika na podlagi člena 6.

Člen 19

Pravna sredstva

Države članice otrokom, ki so osumljene ali obdolžene osebe v kazenskem postopku, in otrokom, ki so zahtevane osebe, v primeru kršitve njihovih pravic iz te direktive zagotovijo učinkovito pravno sredstvo v okviru nacionalnega prava.

Člen 20

Usposabljanje

1. Države članice zagotovijo, da je osebje organov preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj in ustanov za pridržanje, ki obravnava zadeve, v katerih so udeleženi otroci, deležno posebnega usposabljanja na ravni, primerni njegovim stikom z otroki, in sicer v zvezi s pravicami otrok, ustreznimi tehnikami opravljanja zaslišanj, otroško psihologijo in sporazumevanjem v jeziku, ki je prilagojen otroku.
2. Države članice brez poseganja v neodvisnost in različno organizacijo sodstva v državah članicah ter ob ustreznem upoštevanju vloge tistih, ki so odgovorni za usposabljanje sodnikov in tožilcev, sprejmejo ustrezne ukrepe in zagotovijo, da imajo sodniki in tožilci, ki vodijo kazenske postopke, v katerih so udeleženi otroci, posebna znanja na tem področju, dejanski dostop do posebnega usposabljanja ali oboje.

3. Države članice ob ustreznem upoštevanju neodvisnosti pravnega poklica in vloge tistih, ki so odgovorni za usposabljanje odvetnikov, z ustreznimi ukrepi spodbujajo zagotavljanje posebnega usposabljanja iz odstavka 2 odvetnikom, ki se ukvarjajo s kazenskimi postopki, v katerih so udeleženi otroci.

4. Države članice prek svojih javnih služb ali s financiranjem organizacij za pomoč otrokom spodbujajo pobude, ki omogočajo, da so osebe, ki pomagajo otrokom in nudijo storitve restorativne pravičnosti, deležne usposabljanja na ravni, primerni njihovim stikom z otroki, ter da upoštevajo strokovne standarde za zagotovitev, da se takšne storitve nudijo nepristransko, spoštljivo in strokovno.

Člen 21

Zbiranje podatkov

Države članice do 11. junija 2021 in nato vsaka tri leta Komisiji pošljejo razpoložljive podatke, ki kažejo, kako so se izvajale pravice iz te direktive.

Člen 22

Stroški

Države članice nosijo stroške, nastale ob uporabi členov 7, 8 in 9, ne glede na izid postopkov, razen kar zadeva stroške, nastale ob uporabi člena 8, če jih krije zdravstveno zavarovanje.

Člen 23

Prepoved poslabšanja položaja

Nobena določba iz te direktive ne pomeni omejevanja ali odstopanja od katerih koli pravic in procesnih jamstev, ki jih zagotavljajo Listina, EKČP ali druge zadevne določbe mednarodnega prava, zlasti Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, oziroma pravo katere koli države članice, ki določa višjo stopnjo varstva.

Člen 24

Prenos v nacionalno zakonodajo

1. Države članice uveljavijo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, do 11. junija 2019. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicevanja določijo države članice.

2. Države članice sporočijo Komisiji besedila temeljnih določb predpisov nacionalnega prava, sprejetih na področju, ki ga ureja ta direktiva.

Člen 25

Poročilo

Komisija do 11. junija 2022 Evropskemu parlamentu in Svetu predloži poročilo o oceni, v kolikšni meri so države članice sprejele potrebne ukrepe za izpolnitev določb te direktive, vključno z oceno uporabe člena 6, ki mu po potrebi priloži zakonodajni predlog.

Člen 26

Začetek veljavnosti

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Člen 27

Naslovniki

Ta direktiva je naslovljena na države članice v skladu s Pogodbama.

V Strasbourgu, 11. maja 2016

Za Evropski parlament
Predsednik
M. SCHULZ

Za Svet
Predsednica
J.A. HENNIS-PLASSCHAERT
